

Oud Deventer

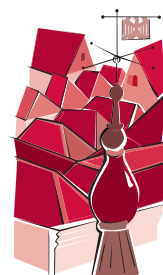
Nieuwsbrief van de Stichting Oud Deventer

Het Oostrik is een post 65 wijk

PAG. 2 *Van de redactie/voorzitter* PAG. 3 *Het Sint Geertruiden Gasthuis of Ziekenhuis veiliggesteld*
PAG. 6 *Het Rondeel* PAG. 10 *Post 65 architectuur in de binnenstad* PAG. 13 *Jaarverslag SOD 2024*

55 / mei 2025

van de *redactie*

van de *voorzitter*

et is altijd verheugend als een waardevol gebouw een passende nieuwe bestemming krijgt. Twee artikelen gaan daarover. Hans Kaajan bespreekt de ontwikkelingen rond het Sint Geertruiden Gasthuis of Ziekenhuis, waar nu een aantrekkelijk wijkje is

ontstaan.

Het Rondeel aan de Bokkingshang figureerde al eerder in de *Nieuwsbrief*, toen onder de rubriek *Pijnpunten*. Onze kritiek bleek bij nader onderzoek door Marijke van Winsum-Westra niet terecht. Er is een prachtige woning van gemaakt.

In onze reeks over de post 65 architectuur bekijkt Ria de Oude-de Wolf deze keer de binnenstad, waar wel sprake was nieuwbouw, maar waar restauratie en renovatie zeker zo belangrijk waren. In deze periode is het Bergkwartier geworden wat het nu is.

Het laatste artikel van dit meinumner is, zoals de traditie het wil, het jaarverslag. Onze secretaris, Ida Jager, tekent hiervoor.

Ria de Oude-de Wolf
hoofdredacteur

oals overal in het land zoekt Deventer naar mogelijkheden om te bouwen. Hoogbouw maakt daar deel van uit. Relatief nieuw hier zijn ideeën om bestaande gebouwen hoger te maken, het zogeheten optoppen. In concreto zou dat kunnen bij de HEMA in de Korte Bisschopstraat. Wij gaan nu onderzoeken hoe

het plan om hier extra bouwlagen aan te brengen, zich verhoudt tot de monumentale waarde van het winkelpand. Wij zijn bang dat bijvoorbeeld het karakter van de bijzondere vliesgevel wordt aangetast. En we zijn benieuwd of er nog meer plannen worden ontwikkeld om op te toppen.

De laatste jaren besteden we aandacht aan jongere wijken, waar de bebouwing intussen zo lang staat dat er ofwel gesloopt dan wel gerenoveerd moet worden. Maar dat is niet het enige. Deze wijken danken hun karakter voor een aanzienlijk deel aan de structuur van de wegen en het groen en de manier waarop de gebouwen geplaatst zijn in een afwisseling van laag en hoog. Maar met deze structuur wordt niet altijd zorgvuldig omgesprongen. Zo zijn er plannen om aan één kant van de Constantijn Huygensstraat de bomen te kappen. Dat is handig vanwege de vernieuwing aan het riool en biedt plaats voor parkeerhavens. Daarmee zou wél een gat worden geslagen in de groene belijning. Het belang van de groene lijnen en de grotere groene vlakken in na-oorlogse wijken is al wel langer een onderwerp van erfgoedverenigingen, maar dringt slechts langzaam verder door; de focus blijft veelal beperkt tot de gebouwen. Wij zien hier zeker een taak.

Wim Koetsveld

In memoriam Bonny Rademaker-Helfferich

Op 8 februari is Bonny Rademaker-Helfferich overleden. Zij heeft van 1965-2002 deel uitgemaakt van het bestuur van de SOD en was secretaris van 1968-1984 en 1991-1995. "Monumenten hebben esthetische en gevoelswaarde, dáár doe je het voor.", zei ze in een interview. "Als historica ben ik sterk geïnteresseerd geraakt in de bijzondere binnenstad van Deventer." Het stadsherstel van onze stad lag haar dan ook na aan het hart. Daaraan werkte ze vanaf 1968 ook mee als lid van de monumentencommissie-nieuwe stijl. Namens de SOD schreef ze vele brieven aan de gemeente, zoals een oproep om bij de herinrichting van het DAIM-terrein niet voorbij te gaan aan het historische karakter van het Bergkwartier, of over het Noordenbergkwartier.

Voor de *Nieuwsbrief* schreef ze vanaf het begin de nodige artikelen. Ook in andere bladen, zoals dat van Heemschut, publiceerde ze over de binnenstad van Deventer. Het onderwerp leidde verder tot twee boeken: *Deventer in oude ansichten* (1975) en *100 huizen in Deventer en hun historie: 25 jaar Monumentenzorg door de NV Bergkwartier, maatschappij tot Stadsherstel 1968-1993* [1993].

Het Sint Geertruiden Gasthuis of Ziekenhuis veiliggesteld

In 1937 ging de gemeenteraad akkoord met de bouw van het nieuwe St. Geertruiden Gasthuis of Ziekenhuis aan de Jan Wijngaardstraat. In 1946 werd de straat vernoemd naar de oud-geneesheerdirecteur H(enri) J.Ph. Fesevur. De bouw van het ziekenhuis, ontworpen door het Amsterdamse bureau Cuypers-Swinkels, begon in 1938 en al in september 1940 werden de patiënten verhuisd vanuit de oude locatie aan de Singel.

elke problemen doen zich voor bij de bouw van een ziekenhuis en hoe is het na intensief gebruik zodanig getransformeerd dat het een nieuwe bestemming kon krijgen?

Het ontwerp

Het gebouw is opgedeeld naar functie: een carré van bouwdelen waarin de ondersteunende diensten en poliklinieken zijn gehuisvest en de verpleegafdelingen aan weerszijden daarvan aan de tuinzijde. Dat zijn de klassenafdelingen voor particulier verzekerden aan de kant van de Van Calcarstraat en twee vleugels van drie bouwlagen voor de ziekenfondspatiënten richting de Ceintuurbaan. Aan de binnenzijde van het carré de toegang tot de opname-afdeling, daarboven de operatiekamers en daarbovenop de verloskamers. Het gehele gebouw is onderkelderd en onder de pannendaken voorzien van grote zolders. In twee aparte vleugels bevinden zich de apotheek met het laboratorium en het ketelhuis. Op het immens grote terrein werd een prachtige tuin aangelegd. Aan de Fesevurstraat werd de al eerder gebouwde barak voor patiënten met een besmettelijke aandoening gehandhaafd. Het geheel werd omgeven door een gemetseld hek met kolommen en daartussen stalen delen. Particulier autobezit bestond nog nauwelijks: op het binnenterrein was voldoende parkeerruimte.

Het gebruik

Ontwikkelingen in de gezondheidszorg gaan zo snel dat een gebouw bij oplevering ten dele al verouderd is. Dat betreft technologische verbeteringen maar ook verschuivingen van klinische naar poliklinische zorg en dus een toename van poliklinische contacten. En natuurlijk de verandering in het denken over verpleging op grote zalen zonder privacy. Tijdens de 34 jaar dat het gebouw in gebruik was, werden aan alle kanten barakken toegevoegd voor poliklinische zorg, er kwamen twee verpleegafdelingen bij en de afdeling röntgendiagnostiek werd uitgebreid. Aan de Fesevurstraat werd het Radiotherapeutisch Instituut opgericht.

Een nieuwe ontwikkeling in de jaren zestig waren de afdelingen voor Intensive Care, gebouwd tussen de verpleegafdelingen, waarvoor het smalle bouwdeel werd verdubbeld. Daarbovenop werd een afdeling kinderboxen toegevoegd. Naast de operatievleugel kwam een derde operatiekamer en voor de directe postoperatieve

Voorgevel aan de Fesevurstraat

zorg werd een nabehandelingkamer ontworpen; daarvoor werd een balkon dichtgezet. Ook het zelfstandige Radiotherapeutisch Instituut werd via een gang verbonden met het ziekenhuis.

Al die ingrepen konden niet voorkomen dat er behoefte ontstond aan een geheel nieuw ziekenhuis: dit werd naast het bestaande gebouw in de tuin gebouwd vanaf 1968 en opgeleverd in 1974.

Toen in 1968 de nieuwbouw werd aanbesteed, werd meteen duidelijk dat de geschiedenis zich zou gaan herhalen; weer waren er te weinig poliklinische faciliteiten ontworpen.

Sociaal Medisch Centrum

Onmiddellijk na oplevering in 1974 werd het oude ziekenhuis omgedoopt tot Sociaal Medisch Centrum. De pas opgerichte opleiding fysiotherapie werd er gehuisvest en enkele verpleegafdelingen op de begane grond werden verbouwd tot polikliniek. De oorspronkelijke lay-out van de verpleegafdeling ging verloren. Delen van het gebouw werden verhuurd aan derden. Opvallend is dat het mortuarium en de rouwkamers tot aan de verhuizing naar de Rielerenk (noodgedwongen) in gebruik bleven. De meeste barakken werden gesloopt en er werden ook nieuwe doorgangen gemaakt zoals naar de nieuwbouw en de flat aan de Ceintuurbaan.

Onvermijdelijk kwamen steeds meer afdelingen leeg te staan, vooral na vertrek van de academie voor fysiotherapie. Toen in 2008 het nieuwe ziekenhuis op de Rielerenk in gebruik werd genomen, kon het ziekenhuis definitief afscheid nemen van de oudbouw en al snel daarna werd het gebouw uit 1974 gesloopt. In 2009 ontwikkelde de projectontwikkelaar plannen voor sloop van het gehele complex. Bij de Stichting Oud Deventer gingen alle alarmbellen af!

Links: Trappenhuis

Onder: St. Annadal ziekenhuis (Beeldbank HCL)

Een waardevol gebouw

In de *Nieuwsbrief* van oktober 2009 is te lezen waarom de SOD dit een waardevol gebouw vond. Het Sint Geertruiden Gasthuis of Ziekenhuis vertoont stijlkenmerken van de interbellumarchitectuur (1915-1940): het is baksteenarchitectuur met bijzondere metselwerkaccenten, en het heeft slanke glasprofielen met stalen kozijnen. Aan de bovenkant zijn de gevels afgesloten met een ver naar voren uitstekende dakrand. In de pannendaken bevinden zich onopvallende dakkapellen. Bijzonder is het naar voren uitspringende poortgebouw met in de onderdoorgang de portiersloge. De gangen zijn licht door een consequent doorgevoerde raamindeling. De trappenhuisen springen eruit doordat de buitenzijde is afgerond.

De huizen in de Tessenmacherstraat en de nabijgelegen straten, hoewel vaak eerder gebouwd dan het ziekenhuis, vertonen dezelfde stijlkenmerken. Het zou ernstig afbreuk doen aan het karakter van de 'ziekenhuisbuurt' als het centrale element zou verdwijnen.

Het architectenbureau Cuypers-Swinkels heeft een reeks vrijwel identieke ziekenhuizen gebouwd. Die van Dordrecht, den Haag, Nijmegen en Heerlen zijn gesloopt. De SOD stelde destijds dat alleen het Deventer gebouw over is gebleven, maar daar valt bij nader inzien wel iets op af te dingen. Het veel grotere ziekenhuis St. Annadal in Maastricht werd

namelijk in 1940 volgens hetzelfde concept ontworpen: het Deventer gebouw lijkt wel een generale repetitie voor dit complex. In Maastricht werd na een ingrijpende verbouwing de rechtbank in het gebouw gehuisvest, waarbij ook de buitenzijde bijna onherkenbaar werd veranderd. De indeling van de raampartijen aan de voorzijde laat de analogie met Deventer nog wel goed zien. En in Tilburg bleef een eenvoudiger ziekenhuis uit 1923 behouden.

Het Deventer gebouw leek niet meer gaaf door de aanbouw van alle barakken en de gerealiseerde doorbraken maar dat was schijn: deze veranderingen konden gemakkelijk teniet worden gedaan.

Hoe ging SOD te werk om het gebouw te beschermen?

Stedenbouwkundig is voor een stad als Deventer het St. Geertruiden Ziekenhuis minstens zo bijzonder als het St. Jozefziekenhuis, waarvoor in 2008 de aanwijzingsprocedure tot rijksmonument werd gestart. Om te beginnen werd daarom voor het Sint Geertruiden bij de voorzieningenrechter in Zwolle een schorsing van de sloopvergunning aangevraagd, die verleend werd. Helaas was de sloop van het sterk verbouwde ketelhuis niet meer te voorkomen. De status van rijksmonument was niet meer haalbaar, maar het gebouw werd een gemeentelijk monument. Dit besluit werd door de projectontwikkelaar tevergeefs aangevochten tot aan de Raad van State. In 2016 lagen er eindelijk plannen klaar om het gebied aan de Fesevurstraat te ontwikkelen en het voormalige ziekenhuis inpandig te verbouwen. De concrete plannen die in 2019 werden gepresenteerd, werden omarmd door de SOD! Het Masterplan Geertruidentuin werd op 19 juni door de gemeenteraad vastgesteld.

De transformatie

De transformatie van het gebouw naar 50 appartementen en 20 grondgebonden woningen is vrijwel voltooid. De interne hoofdstructuur is slechts ten dele gehandhaafd. Ten opzichte van het oorspronkelijke gebouw uit 1940 zijn gesloopt: het ketelhuis, de apotheek, de (vergrote) afdeling radiodiagnostiek en de operatiekamers. Van de latere verbouwingen is de verbreding van het bouwdeel tussen de verpleegafdelingen (de latere Intensive Cares) gehandhaafd. Er is een doorgang gecreëerd voor een fiets-wandelpad waar voorheen de opname afdeling was gevestigd.

*Links. Gevel aan zijde van de van Calcarstraat met terrassen
Onder. Reconstructie van het carré gezien vanaf Ceintuurbaan*

*Links. Het poortgebouw met doorgang naar het fietspad
Onder. In de verpleegafdelingen komen appartementen*

De littekens van het gebouw veroorzaakt door de verdwenen aanbouwen en doorgangen, zijn met zorg hersteld of gereconstrueerd. De al sterk veranderde gevelwand van het carré aan de zijde van de Ceintuurbaan is verder uitgebouwd. De directievleugel is verwijderd.

Voor de grondgebonden woningen zijn toegangen gemaakt aan het binnenplein en aan de buitenkant werden terrassen aangelegd. Het gebouw past goed tussen de nieuwbouw van de huizen in de voormalige tuin dankzij de kleur van de stenen en beeldbepalende baksteenmotieven die zijn toegepast.

Het resultaat

Nog net op tijd kon dankzij de actieve bemoeienis van de SOD, met name door de alerte actie van toenmalig bestuurslid Neelco Osinga, worden voorkomen dat het ziekenhuis aan de sloophamer ten prooi zou vallen. Ook al had zij de eerste plannen van de projectontwikkelaar doorkruist, de SOD is daardoor niet uit de gratie geraakt en het bestuur werd in latere jaren steeds uitgenodigd voor de presentaties van de plannen. Een uniek gebouw is bewaard gebleven en er is een fraai ensemble van oud en nieuw ontstaan dat recht doet aan de geschiedenis op deze locatie. De straatnamencommissie honoreerde het werk van enkele oud-specialisten door hun naam aan een pad op het terrein te verbinden. Wel jammer dat bij de naamgeving het verplegend personeel werd vergeten.

Het gebouw komt beter tot zijn recht dan ten tijde van het actieve ziekenhuis-bestaan. De barakken en de storende parkeerterreinen zijn verdwenen, er is zicht op de terrassen rondom en het fietspad over het binnenterrein is een vondst waar bewoners van de ziekenhuisbuurt dankbaar gebruik van kunnen gaan maken.

Hugo Hobbelpad en verdwenen directievleugel

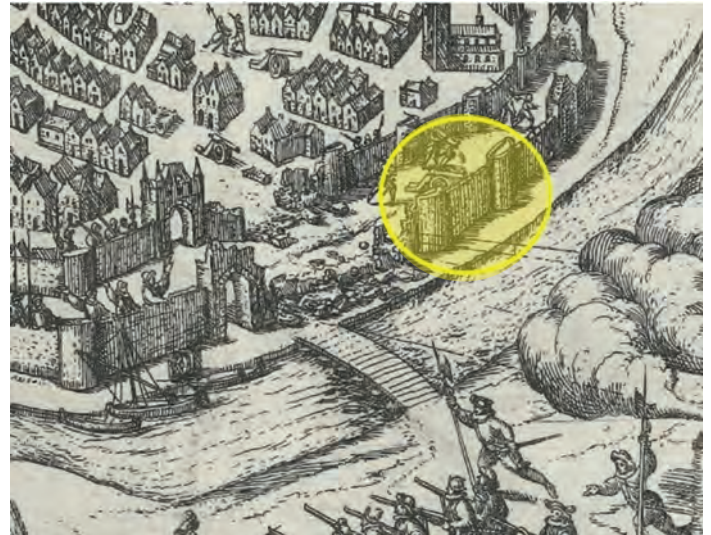
Een ziekenhuis is een *lieu de mémoire* en een permanente expositie in een ruimte in het poortgebouw zou recht doen aan de zorg die hier tientallen jaren werd verleend. Er zijn natuurlijk nare en goede associaties verbonden met deze plek. Een accent zou kunnen worden gelegd op het grote aantal inwoners van Deventer dat hier is geboren!

Hans Kaajan

Links. In de atlas van Joan Blaeu uit 1652 (Athenaeumcollecties)

Onder. Inname van Deventer door prins Maurits, 10 juni 1591 (Rijksmuseum Amsterdam)

Het Rondeel

Een jaar geleden hebben we in de *Pijnpunten* geklaagd over de laatste ingreep aan het Rondeel aan de Bokkingshang. Er was een raam geplaatst met 'eigenaardig' metselwerk eromheen. Nader onderzoek heeft aangetoond dat we te snel waren met ons oordeel.

Inds een jaar of vijf vormt het Rondeel de achtergevel en achterkant van een woonhuis aan Achter de Muren-Zandpoort. Na een eeuwenoude geschiedenis heeft het zo uiteindelijk een prachtige bestemming gekregen. De verschillende tijdslagen zijn tijdens deze verbouwing op een geslaagde manier gerespecteerd en ingepast in de woning.

Het verre verledent

Onze rondeeltoren is een van de drie nog resterende vestingtorens uit de middeleeuwen in Deventer. Het Rondeel is onderdeel van de buitenste stadsmuur tussen de Zandpoort en de Bergpoort en is in de tweede helft van de veertiende eeuw gebouwd. De werkzaamheden aan de Buiten Zandpoort begonnen in 1394. De tweede stadsmuur, die met ons Rondeel, moet ook rond 1394 aangelegd zijn. Waarschijnlijk zijn de rondelen gelijktijdig met de muur gebouwd.

In het gebied tussen de muren was een vismarkt te vinden en vonden ontmoetingen plaats. Wanneer de straat met keien is aangelegd, is niet precies te achterhalen; het moet ergens tussen 1375 en 1578 zijn. Wel is duidelijk dat de straat regelmatig gerepareerd werd. Omdat er straatkeien zijn gebruikt, nemen we aan dat er veel activiteiten hebben plaatsgevonden tussen de muren. Buiten de muur was een markt met vooral groenten en fruit. Er zijn aanwijzingen gevonden voor de opslag van bouwmaterialen en het uitspannen van karren en wagens. Duidelijk is ook dat het gebied buiten de muren regelmatig, soms langdurig, onder water heeft gestaan.

In de Tachtigjarige Oorlog is de nabijgelegen Zandpoort met een deel van de buitenmuur beschadigd, de eerste keer in 1578 tijdens het beleg door Rennenberg. In 1591 werd de Zandpoort tijdens het 'beleg van Deventer' door Prins Maurits opnieuw getroffen, met een bres in de stadsmuur als gevolg. Het Rondeel dat nu nog aan de Bokkingshang te vinden is, is een van de overgebleven rondelen op de prent van dit beleg. In 1607 werd besloten om het vernielde muurwerk en de toren weer op te metselen en te versterken, zodat het een en ander weer voldeed om de stad te beschermen.

Na dit beleg vond er tussen 1597 en 1621 ook een ingrijpende en omvangrijke modernisering van de stadsverdediging plaats onder leiding van vestingbouwkundige Adriaan Anthoniszoon. Rondom de stad kwam een krans van vestingwerken die de structuur van de (binnen)stad tot op de dag van vandaag bepaalt.

In de loop van de tijd zijn de gebieden tussen de muren en die tussen de buitenmuur en de haven aan de Bokkingshang gebruikt voor handelsactiviteiten.

Tussen de Tachtigjarige Oorlog en de Tweede Wereldoorlog
Hoe de wederopbouw van het gebied na 1625 verlopen is, is onduidelijk. Het terrein werd geëgaliseerd en er werden bakstenen huizen met kelders gebouwd en waarschijnlijk stallen en loodsen.

Op de kadastrale minuut van 1832 werd het huidige perceel gebruikt als tuin met tuinhuis (1) en als huis met erf (2) (HCO)

Er komt pas duidelijkheid over de bewoners en gebruikers van de gebouwen met de kadastrale kaart van 1832. De panden aan Achter de Muren-Zandpoort lijken niet op de kenmerkende grote en prestigieuze panden elders in het Bergkwartier, maar zijn geschikt voor ambachten, nijverheid en vroege industrie. Op de kadastrale minuut uit 1832 is te zien dat rond het Rondeel wat bebouwing staat met erven van de bewoners.

De Buiten Zandpoort is in 1859 gesloopt. Het opheffen van de vestingwet in 1878 had voor het gebied niet veel consequenties want het was al in gebruik voor handelsactiviteiten, nijverheid en industrie. In 1900 schrijft de toenmalige stadsarchitect J.A. Mulock Houwer: "Ook bij de Haven staat nog achter de woningen verscholen een gedeelte van den ouden muur, en boven een laag pakhuis komt nog een oud rondeel uitkijken."

Vanaf de sloop van de Buiten Zandpoort tot circa 1932 is het hele gebied opnieuw ingericht. Hoe het gebied rond het Rondeel er precies uit kwam te zien, is niet duidelijk. Er zijn aan beide kanten

panden tegen de muur en het Rondeel aangebouwd, waarbij de muur en het Rondeel als achtergevel dienden en net naast het Rondeel is een doorgang door de muur gemaakt tussen beide aanliggende panden. Het Rondeel was daardoor op een gegeven moment helemaal aan het zicht onttrokken. Vóór de Tweede Wereldoorlog was aan beide kanten van het Rondeel een groentepakhuis gesitueerd.

Restauraties en reconstructies omstreeks 1957 en 1970

Ten gevolge van het bombardement van februari 1945 is de bebouwing aan de kant van de Bokkingshang onherstelbaar vernield en liep de zware muurtoren, het Rondeel schade op. Het had geen zin de huizen te restaureren en dus zijn de panden gesloopt. Toen kwamen de muur en het Rondeel tevoorschijn. Ze bleken bepleisterd te zijn en van een doorgang voorzien. Het middelste schietgat in het Rondeel was vervangen door een raampje en de andere schietgaten waren dichtgemetseld. Het duurde tien jaar voordat de boel werd aangepakt en opgeknapt. Op een foto van monumentenzorg uit 1954 is het raampje goed te zien. Ook was de toren voorzien van een weelderige, botanisch interessante, plantengroei.

In 1955 maakte architect Knuttel een plan om de toren en de naastgelegen muur aan de buitenkant deels te restaureren en deels te reconstrueren. De schildmuur, het onderste dikste deel van de muur tussen Bokkingshang 7 en 8 is behoorlijk aangevuld bij de restauratie. De borstwering erboven is op een muizentand overgebouwd. De gemetselde toren naast nummer 8 springt naar voren en is nauwelijks hoger dan de muur. De toren is voorzien van twee schietgaten, waarvan de zuidelijkste oorspronkelijk is en de ander afkomstig is van de restauratie. Het kleine raampje op de plaats van het middelste schietgat is bij de restauratie dichtgemetseld. Wat lager bevinden zich halfcirkelvormige openingen, waarschijnlijk spuigaten, in de buitenmuur. Het plat op de toren is afgedekt met beton en watert na de restauratie door middel van spuwvers af naar buiten.

Bokkingshang: Muur met rondeel vóór de restauratie door architect Knuttel, 1954 (HCO; foto Ab Hakeboom)

De herstelde schildmuur met daarboven de borstwering die op een muizentand is overgebouwd

Het Rondeel in de stadsmuur aan de kant van Achter de Muren Zandpoort voor de restauratie in 1970 (HCO)

Het Rondeel in de stadsmuur aan de kant van Achter de Muren Zandpoort na de restauratie in 1972 (HCO; foto W.J. Hasselaar)

De torenruimte aan de kant van Achter de Muren-Zandpoort was tijdens de restauratie nog in gebruik als bergruimte van een groentehandel en werd daarom niet opgeknapt. In 1966 was deze ruimte leeg en niet afgesloten. In 1968 is dit deel van de stadsmuur ingeschreven als rijksmonument nummer 12389 met als omschrijving “restant weergang onderdeel van het Rondeel”. In 1970 waren de overgebleven gebouwen er slecht aan toe, zoals erg veel bebouwing in het Bergkwartier

Rond 1970 is daarom onder leiding van stadsarchitect Rademaker de bebouwing aan de kant van de Achter de Muren-Zandpoort afgebroken en is het een en ander gerestaureerd. Op foto's van vóór deze restauratie is te zien dat de binnenkant in zorgelijke staat verkeerde. Tijdens deze werkzaamheden zijn resten van een oude weg en van een put gevonden. Na de restauratie kon het Rondeel via een gereconstrueerde trap worden beklommen om de weergang te bereiken. De eerste jaren na de restauratie lag hier een aantrekkelijke open ruimte tussen de bebouwing aan Achter de Muren-Zandpoort.

Helaas is er na de restauratie weer geruime tijd niets aan deze plek gedaan. Vooral de torenruimte verloederde weer. Er werd veel vernield en de toren werd gebruikt als openbaar toilet. Ook werd het steeds meer een verzamelpunt voor hangjongeren en er werden drugs gedeald en gebruikt.

Begin jaren 1990

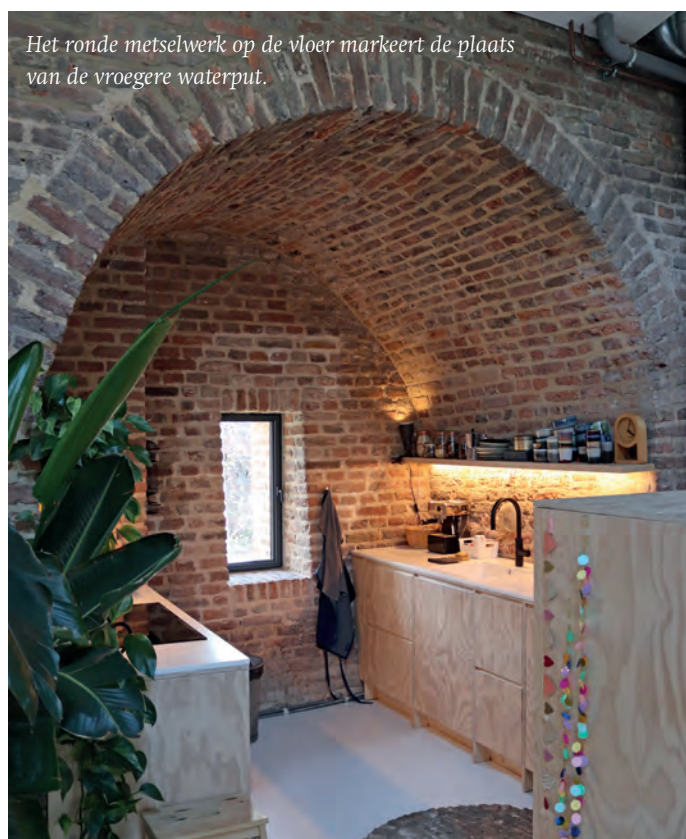
Peter Ghijsen had zich met zijn architectenbureau in het pand naast de toren gevestigd en kwam met het idee om van het Rondeel een expositieruimte te maken. Met een kap erover en twee gevels was het geschikt te maken als Architectuurcentrum. De gemeente was meteen enthousiast over dit idee en stelde een subsidie beschikbaar voor het behoud van de waltoren. Tevens gaf het stimuleringsfonds een startsubsidie. Ook was er al snel een eerste sponsor, die als aannemer ook de verbouwing op zich nam. De verbouwing liep voorspoedig en al snel kon het Architectuurcentrum erin trekken. Ze kwamen in 1994 terecht in een fantastische beperkte, maar toch multifunctionele ruimte onder in de toren met een grote voorruimte en een weergang.

Wel kostte het jaren om al het vocht dat de behoorlijk dikke vervalten muur van het Rondeel in de loop van de tijd had opgenomen, eruit te krijgen. De royale, maar donkere ruimte onder de toren werd met veel spotjes verlicht. In het voorportaal was een verbinding deur met het architectenbureau. Via de smalle trap, een mooi ontwerp van Rademaker, was de weergang te bereiken, een lange en smalle ruimte met een mooi zicht op de ruimte beneden. Het Architectuurcentrum verhuisde rond 2000 naar een andere locatie. Het Rondeel werd toen overgenomen van de gemeente door het architectenbureau van Peter Ghijsen. Het werd gebruikt als directie- en vergaderkamer van dit bureau. Later is het Rondeel nog verhuurd aan een verkeersadviesbureau. Toen het adviesbureau vertrok, bleek de ruimte slecht te verhuren en heeft de eigenaar Peter Ghijsen besloten om er een woning te ontwerpen.

Rondeel als woning

De gemeente was enthousiast over dit idee, maar om de ruimte in de toren geschikt te maken, was daglicht nodig. Een raam was on-

Het ronde metselwerk op de vloer markeert de plaats van de vroegere waterput.

Het raam met het open metselwerk

ontbeerlijk. Peter Ghijsen stelde voor om een smal hoog raam van 1 bij 3 meter in het midden van de toren te plaatsen. Dit idee riep veel weerstand op in de monumentencommissie, omdat er dan een gat in de toren zou ontstaan. Peter Ghijsen kon aantonen dat er in 1954 een raampje in de toren zat op de plaats van een middelste spied- en schietsteen. Tijdens de restauratie door Knuttel was het raampje dichtgemetseld, en ruim veertig jaar later was er niets meer van te zien.

Er werd advies gevraagd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hans Magdelijns, het voormalige hoofd van de monumentenzorg in Deventer, tevens oud-bestuurslid van het Architectuurcentrum Rondeel, gaf zijn oordeel. De Rijksdienst stond na het zien van de foto niet afwijzend tegenover het plaatsen van een raam, maar stelde dat zo'n hoog raam wat te veel van het goede was. Een gedeelte met bijvoorbeeld open metselwerk bood misschien een oplossing. Het hoge raam werd aan de buitenkant door open Braziliaans metselwerk gedeeltelijk aan het zicht onttrokken. Het onderste deel van het metselwerk is een inversie van een spied- en schietsteen geworden. Tijdens de breekwerkzaamheden voor het nieuwe raam kwamen houtresten van het raampje tevoorschijn. Ook de drie schuilopeningen in de muur aan de bovenzijde van de toren wijzen op een middelste spied- en schietsteen.

De ouderwetse bakstenen rond het raam in de toren zijn voorzien van een speciale mortel zoals is voorgeschreven door monumen-

Praamstra

boekhandel

Lange Bisschopstraat 1 Deventer

openingstijden

ma	12-18
di	9.30-18
wo	9.30-18
do	9.30-21
vrij	9.30-18
za	9.30-18
zo	12-17

www.boekhandelpraamstra.nl

tencommissie. Het voegwerk is nu nog licht van kleur, waardoor het verschilt van het omringende voegwerk, maar dat zal in de loop van de tijd bijkleuren. Het is nu al donkerder dan toen de mortel werd aangebracht. Overigens hebben de bouwvakkers vlak na de verbouwing al gepoogd het lichte voegwerk met aarde wat donkerder te maken.

Momenteel is het opgeknapt metselwerk van de oude toren, van het gewelf en de weergang aan de binnenkant weer goed te zien. Het is schitterend ingepast in de benedenverdieping van de woning. De iets lageregelegen toren is via een aantal gemetselde traptreden te bereiken en wordt momenteel gebruikt als slaapkamer. Het gewelf is verbouwd tot keuken.

Peter Ghijsen heeft het pand getransformeerd van een achteraf gelegen vies grimmig hol, naar een Architectuurcentrum en vervolgens naar een woning. Met respect voor de tijdslagen van dit bijzondere gebouw heeft hij bijgedragen aan het bieden van toekomstperspectief

Marijke van Winsum-Westra
Met dank aan Peter Ghijsen, Agnes Oosterhof en Casper Vos.

Post 65 architectuur in de binnenstad

In *Nieuwsbrief 54* hebben we beschreven hoe in de periode na 1965 nieuwe buitenwijken werden gebouwd en hoe het Noordenbergkwartier werd opgeknapt. Hoe ging het in die jaren verder in de binnenstad?

Die hele binnenstad zag er bedroevend uit. Voor de oorlog waren al veel woningen tot krotten vervallen en daar kwam de enorme schade na de bombardementen nog bij. Aanvankelijk was het plan de hele en halve ruïnes te slopen en brede wegen aan te leggen voor het verkeer. Daar was na 1945 ook al een begin mee gemaakt, maar erg ver waren de werkzaamheden nog niet gevorderd. En na een tijdje begonnen er ook stemmen van burgers op te gaan die het karakter van de historische binnenstad wilden bewaren en dus zo veel mogelijk herstellen, om te beginnen het Bergkwartier. Uiteindelijk wist die laatste visie het te winnen. Daarbij bood een subsidie van het rijk in 1967 een flinke steun in de rug. De gemeente kon de panden voor een prikje kopen, de NV Bergkwartier zorgde voor de uitvoering. En vanwege de subsidie moest er tempo worden gemaakt.

Een belangrijke rol speelde de stadsarchitect, Harry Rademaker. Er werkten tal van andere architecten mee, maar hij tekende de meeste ontwerpen en had de supervisie. De samenwerking was goed. Rademaker was in dienst gekomen van de gemeente met een heel andere opdracht, namelijk de plannen concretiseren voor de dubbelstad. En zolang die plannen nog niet goedgekeurd waren, had hij aan gebouwen gewerkt voor de nieuwe wijken Keizerslanden, Borgele, Platvoet en Rivierenwijk, zoals de 'Rademakerflats' (aan de Karel de Grotelaan/Bernholdstraat) met de strakke lijnen die daar gangbaar waren.

Het Bergkwartier:

terug naar de oorspronkelijke situatie

Voor het Bergkwartier moest een heel andere vormtaal ontworpen worden, die het verhaal van Deventers rijke verleden vertelde. Essentieel was dat de wijk als geheel die historische uitstraling kreeg. Dat betekende in ieder geval dat de kronkelige smalle straten zouden blijven. De huizen moesten zo veel mogelijk hun oorspronkelijke uiterlijk terugkrijgen. Het ging hier niet om de restauratie van kostbare monumenten, maar van alledaagse wonin-

Kerkstraat 4 met 'historische' ramen

gen. De werkwijze in het Bergkwartier werd ook in aangrenzende straten toegepast, zoals de Polstraat.

Hoe kom je erachter hoe die huizen er uit hebben gezien? Houvast boden de fundamenteën. Latere indelingen werden ongedaan gemaakt. Zo werden de gesplitste delen van Huis De Lingen (Bergstraat 45-49) weer samengevoegd tot het imposante geheel uit 1629 en kreeg Polstraat 2-6 twee toppen terug.

Een veel gebruikte methode was de pleisterlagen te verwijderen en te zoeken naar bouwsporen. Dat leverde vaak informatie op over de plaats van ramen en deuren, of over de aanhechting van de kap. Niet altijd was het beeld eenduidig en dan werd ter plaatse een keuze gemaakt. Het lastigst waren de toppen, want die waren vaak verdwenen. In het archief waren gelukkig soms foto's en prenten aanwezig die uitsluitsel gaven. Bergstraat 37 was in 1906 sterk verbouwd en kreeg de klokgevel terug die op een oude foto stond. Later maakte Rademaker ook wel gebruik van het effect van door de tijd aangetaste elementen. Zo werd de muur van Roggestraat 8 niet gerestaureerd en bleef de sterk verweerde pleisterlaag zichtbaar.

Nieuwe invullingen in het Bergkwartier

Het kon ook gebeuren dat er echt niets meer was, bijvoorbeeld Bergstraat 30-32, waar de eigenaar meer geld had verwacht voor zijn wrakke oude panden en ze daarom van de ene dag op de andere totaal had laten slopen. Hier verrezen in 1972 twee nieuwe panden op de oude funderingen en met dezelfde hoogte en in een stijl die naadloos aansloot op de rest van de straat; de top doet denken aan Hanzesteden aan de Oostzee. De afmeting van ramen en deuren en het materiaal waarvan ze gemaakt zijn, verraden dat hier sprake is van nieuwbouw.

Nieuwe invullingen in het Bergkwartier zijn altijd te herkennen, al moet je wel aandachtig kijken. Een top van eigen vinding is bijvoorbeeld uitgevoerd in iets lichtere steen. Op de veertiende-eeuwse panden aan de Kerksteeg 4 en 6, met kappen evenwijdig aan de straat, zaten te weinig bouwsporen en daarom zijn in de bestaande vensteropeningen kruisramen gezet, een traditionele vorm, maar van modern materiaal: de kozijnen van basalt en de luiken bekleed met zink. Ze passen in het historische beeld, maar bij nadere beschouwing zijn ze duidelijk van later datum. Bij de afwerking hoorden karakteristieke historische details, zoals luiken en kruiskozijnen (in afwijkend materiaal, zoals trachiet), net als stoepen en kasten in de straat. Voor Rademaker was de wijk pas af als er ook speelse elementen waren toegevoegd, wel in stijl natuurlijk. Dus zorgde hij voor snijramen, mooi bewerkte deurenknoppen, fraaie belettering, gevelstenen. Hiervoor schakelde hij beeldend kunstenaars in. Typerend voor zijn aanpak van het interieur zijn insteekverdiepingen, vides, daklichten en vooral trappen van beton met lood bekleed (stadhuis, Atheneumbibliotheek). En zien de straten er nu uit zoals destijds? Er is heus wel het een en ander verdwenen. Aan en op de daken zaten overal hijsluiken en schoorstenen, er waren veel stoepen met hekken en kelderluiken. Aan de zijkant van Brink 54-58 is in 1975 een nieuwe versie van het pothuisje gemaakt, in beton; daar waren er ook veel meer van.

Stadsherstel elders

De manier waarop het Bergkwartier is aangepakt, is terug te vinden op andere plaatsen in de binnenstad. Oud werd gecombineerd met naadloos aansluitend nieuw en daarbij was de tijd van ontstaan het uitgangspunt. Zo kreeg de Gekroonde Allemansgading aan de Duimpoort 8 de classicistische uitstraling die het bij de bouw in 1839 had. Het Wantshuis werd in stijl gerestaureerd. De Atheneumbibliotheek wordt wel beschouwd als het hoogtepunt van Rademakers restauraties. Net als de bibliotheek dateert het Stadsarchief daartegenover uit de late middeleeuwen; hier is de lage ingang van weleer in ere hersteld en beschermd met een nieuw portaal, gemaakt van een ijzeren scheepshuid, die aangevreten is door roest en mosselen.

Overigens greep de gemeente later, toen het Bergkwartier al aardig vorderde, nog wel eens terug naar de oude plannen, vooral als het om de verkeersstromen ging. De Assenstraat zou verbreed kunnen worden tot een mooie ringweg. Dat leverde felle protesten op. Woningbouwvereniging Onder Dak bouwde er in 1982 appartementen om de huizen, die inmiddels op instorten stonden, te redden. Veel daken waren toen al provisorisch met bitumen afgedekt.

Boven. Bergstraat 30-32, nieuwbouw

Onder. Kerkstraat 8, luiken bekleed met zink

Links. Sijzenbaancomplex Viviendas
Onder. Achterkant van de gerestaureerde huizen aan de Assenstraat

Uiteindelijk kwam het tot restauratie. De Smedenstraat was toen al voor een gedeelte verbreed.

En ook voor de Hoven heeft het erom gespannen. Voor de dubbelstad zou de hele wijk afgebroken worden en tot 1969 werd er daarom niets gedaan aan herstel. Vervolgens kwamen de planologen met het voorstel alle straten te verbreden en huizen te slopen om dat mogelijk te maken; dat zou ook meer eenheid in de bebouwing brengen. Maar de bewoners waren gehecht aan hun 'rommeltje' en verzetten zich hevig. Met succes. De karakteristieke kronkelige straten bleven, de goede woningen ook en alleen de slechte werden afgebroken. De nieuwe Hoven-school, naar ontwerp van Rademaker, is een typerend voorbeeld post 65 architectuur.

Het Noordenbergkwartier geeft een andere manier van stadsherstel te zien dan het Bergkwartier, alweer afgedwongen door betrokken burgers.

Nieuwe grotere gebouwen in de binnenstad

Er waren nieuwe grotere gebouwen nodig. De kunst was hiervoor een eigentijdse vorm te vinden die harmonieerde met de omgeving. Rademaker tekende in 1962 de aula/gymzaal aan de Nieuwe Markt en redde tegelijkertijd de restanten van de stadsmuur ter plaatse. Uit 1974 dateert het politiebureau aan het Muggeplein en in 1984 ontwierp de stadsarchitect het stadskantoor. Ze waren nauwkeurig aangepast aan de plek waar ze stonden. Desondanks zijn deze gebouwen alle drie inmiddels gesloopt.

Ook andere architecten hebben nieuwe invullingen ontworpen. Evenveel oog voor het karakter van de locatie toonde Theo Bosch met zijn wooncomplex Viviendas aan de Sijzenbaan uit de jaren tachtig, waarvoor hij veel lof kreeg. Minder ingenomen was de SOD toen rond 1986 het ziekenhuis aan de Singel 5-8 plaats moest maken voor het hoofdkwartier van Kluwer.

Behoud van de post 65 architectuur

De restauraties uit deze periode zijn van grote waarde. Inmiddels weten we nauwelijks beter dan dat we een prachtige binnenstad hebben. Al zouden we nu op een andere manier restaureren, er is niemand die het Bergkwartier wil veranderen. Toch kan sluipenderwijs het karakter worden aangetast. Een voorbeeld is te vinden in de nabijgelegen Polstraat, die dezelfde geest ademt als het Bergkwartier. De woonwand die Jo Crépain rond 2000 in de bocht van de Polstraat bouwde, is, hier, hoe verdienstelijk het ontwerp moge zijn, misplaatst vanwege de breedte en het platte dak. En het blijft zaak ervoor te zorgen dat de directe omgeving van het historische centrum een geleidelijke overgang vormt naar de rest van de stad. Niet alle plannen voorzien daarin.

Van de nieuwe panden zijn er drie door Heemschut voorgedragen als monument: Naar de Doelen, de Maranathakerk en Viviendas.

Naar de Doelen

In 1984 was dit appartementengebouw aan de Smedenstraat klaar. De hand van Harry Rademaker is goed zichtbaar. Net als de drie gesloopte panden oogt het niet massief door dat er sprake is van zowel horizontale als van verticale geleding. Hiertoe zijn verschillende kleuren steen gebruikt, rollagen en terugwijkende verdiepingen. Ook de balkons delen het vlak op; ze hebben een vorm die voor de binnenstad ongewoon is. Decoratief zijn de latei boven de hoofdingang met de naam (hier kon je vroeger doorsteken naar het schietterrein, de Doelen), de boogschutter (werk van Ton Mooij) en de gevelsteen, waarop de schietschijf te zien is.

Jaarverslag 2024 van de Stichting Oud Deventer (SOD)

Het Algemeen Bestuur bestaat uit negen leden; daarnaast neemt een vaste adviseur van de kant van Heemschut deel aan onze vergaderingen. De gemeente verleent het Algemeen Bestuur van de SOD gastvrij onderdak voor zijn bestuursvergaderingen. In 2024 kwam het AB zevenmaal in het Stadhuis bijeen.

via ons mailadres of telefonisch bereiken ons regelmatig verzoeken om informatie over de meest uiteenlopende onderwerpen die betrekking hebben op ons aandachtsgebied. De vragen worden zo goed mogelijk beantwoord met de kennis van onze bestuursleden of doorgeleid naar andere partijen.

Contacten

De Stichting Oud Deventer onderhoudt regelmatig contacten met de gemeente Deventer. Zo is er tweemaal per jaar een zogenoemd 'overleg erfgoedpartijen': de gemeente overlegt samen met Heemschut, de Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED) en de SOD over zaken die van belang zijn bij het beschermen van gebouwd erfgoed. Daarnaast is er eenmaal per jaar een bestuurlijk overleg tussen de betrokken wethouder en de SOD. Dit zijn de vaste jaarlijkse ontmoetingen met de gemeente, maar ook op andere tijdstippen is er schriftelijk of mondeling contact: een brief gericht aan het College over een actueel onderwerp, een telefoontje of ontmoetingen in de wandelgangen. Natuurlijk heeft de SOD ook regelmatig contacten met Heemschut en de SIED. Waar nodig ondernemen we gezamenlijk actie of bepalen we ons standpunt. Verder volgen we de agenda van de PAR (Planadviesraad, Welstandscommissie) en wonen we de vergaderingen van de PAR op de publieke tribune bij als er onderwerpen aan de orde zijn die onze aandacht behoeven.

Wat waren de belangrijkste activiteiten van de Stichting Oud Deventer in 2024?

Jonger erfgoed

Veel woonwijken die gebouwd zijn na de oorlog, staan er langzamerhand al heel wat jaren en zijn daardoor aan renovatie toe. Zij hebben (nog) geen monumentale status en missen dus bescherming. Er is dan ook al veel gesloopt. Hier ligt een taak voor de SOD. Er zijn duidelijke verschillen zichtbaar

Het Oostrik is een post 65-wijk

in de opzet van deze stadsdelen, die voortkomen uit de tijdgeest van de periode waarin ze gebouwd zijn. Het gaat hier meestal niet om monumentale panden, maar om gebouwen met kenmerken die specifiek zijn voor de tijd van ontstaan. En vooral belangrijk is de structuur van de wijk als geheel, waarin het groen steeds een belangrijke rol speelt. Om de aandacht te vestigen op dit jongere erfgoed hebben we in 2021 een overzicht gepubliceerd van de periode direct na de oorlog, *Licht, lucht en ruimte in Deventer. Wederopbouwarchitectuur 1945-1963*. In de laatste *Nieuwsbrieven* staan artikelen over de post 65 architectuur (1965-1990).

Hoogbouw

De *Visie op Hoger Bouwen* in Deventer is intussen vastgesteld. De *Visie* is onderdeel van de *Welstandsnota* en geeft richtlijnen voor toekomstige plannen om hoger te bouwen. In de voorbereidingsfase heeft de SOD een visie ontwikkeld, die aan de gemeente is aangeboden. Naar ons oordeel is het essentieel dat de horizon van de historische kern vrij blijft en de zichtlijnen onbelemmerd. We hebben daaruit conclusies getrokken over locaties waar hoogbouw mogelijk is en welke hoogten moeten worden aangehouden. Al deze punten zijn integraal overgenomen in de *Visie* van de gemeente. Een mooi resultaat.

Broederenplein, Ursula en de 11.000 maagden
(foto Wikimedia)

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op die datum zijn talloze wetten en vele andere regelingen samengevoegd in één wet. Wat betekent dat voor ons als erfgoedpartij? De wet bepaalt in algemene zin hoe moet worden omgegaan met de fysieke leefomgeving. De gemeente is verplicht een Omgevingsplan op te stellen met concrete regels voor het totale grondgebied van de gemeente. Als eerste dient te worden opgesteld de zogenoemde Omgevingsvisie met een inventarisatie van al hetgeen de gemeente wil behouden en welke ontwikkelingen de gemeente daarbij voor ogen heeft. Het Omgevingsplan is vervolgens de 'vertaling' van de Omgevingsvisie. De gemeente heeft tot 2032 de tijd om dit Omgevingsplan vorm te geven. Tot die tijd geldt een tijdelijk Omgevingsplan. In de wet is opgenomen dat bij iedere verandering in de fysieke leefomgeving participatie in de besluitvorming verplicht is. De gemeente bepaalt hoe die participatie vorm moet krijgen. We zullen alert moeten zijn en vaak zelf het initiatief moeten nemen. Om beter voorbereid te zijn, bezochten vertegenwoordigers van de SOD, Heemschut en de SIED in februari de informatiebijeenkomst over de Omgevingswet met Hans Buys van Heemschut als spreker. In onze Nieuwsbrief 53 (mei 2024) staat een informatief artikel over de betekenis van de Omgevingswet voor de erfgoedverenigingen

Grote Kerkhof: Fontein Bürgi

Voor de Fontein Bürgi, gemaakt door de Zwitsers-Nederlandse steenhouwer Jeannot Bürgi, diende een nieuwe locatie gezocht te worden: de fontein stond op het Grote Kerkhof, maar bij de herinrichtingsplannen was niet voorzien in herplaatsing. Bij de gemeentelijke inventarisatie voor een nieuwe locatie heeft de Stichting Oud Deventer de voorkeur uitgesproken voor de ruimte rondom de Broederenkerk. Dit standpunt is door de gemeente overgenomen in de nieuwe aankleding van deze ruimte. Daar heeft het kunstwerk van dezelfde kunstenaar, Ursula en de 11.000 maagden, ook weer een plek gevonden.

De flats aan de P.C. Hooftlaan

P.C. Hooftlaan 1-95

Deze vijf portiekflats, gelegen in de wijk Zandweerd Noord, zijn een mooi voorbeeld van woningbouw uit de naoorlogse periode. De flats zijn eigendom van Woonbedrijf Ieder1, dat plannen had voor sloop en daarna nieuwbouw. Zowel de Stichting Oud Deventer als Heemschut is van mening dat de flats en de bijbehorende groenvoorziening behouden moeten blijven. De Stichting Oud Deventer heeft eind 2023 dan ook een verzoek ingediend om de flats en de bijbehorende groenvoorziening aan te wijzen als gemeentelijk monument. Inmiddels heeft een overleg plaatsgevonden tussen Woonbedrijf Ieder1 en onze Stichting. We zijn blij dat het Woonbedrijf alsnog heeft besloten af te zien van sloop en over te gaan tot renovatie van de portiekflats.

Huisvesting Collectie Overijssel

De Collectie Overijssel biedt onderdak aan archieven van de twaalfde tot en met de twintigste eeuw en heeft twee vestigingen, in Zwolle en in Deventer. Er is een nieuw gebouw nodig voor de archieven. Dit betreft ook de huisvesting van de Athenaeumbibliotheek (sinds 1560), op dit moment in Klooster 12. De provincie Overijssel beslist daarover. Wij maakten aan de gemeente onze zorgen kenbaar over het mogelijk verdwijnen van unieke eeuwenoude archiefstukken uit onze stad. De Provincie heeft inmiddels de keuze gemaakt voor een nieuw centraal Collectiecentrum van Collectie Overijssel in Deventer, waardoor de collectie van de Athenaeumbibliotheek voor Deventer behouden blijft. Het streven is om in 2028, het jaar waarin de provincie Overijssel 500 jaar bestaat, de nieuwe locatie aan de Hanzeweg 19 te openen.

Topicus

Heemschut en SOD hebben in april en november 2024 gezamenlijk per brief gereageerd op het Masterplan en het aangepaste Masterplan van (de ontwikkelaar van) Topicus. Het betreft de invulling van het carré Singel/Keizerstraat/Brinkpoortstraat/Singelstraat. De maximale bouwhoogte van het hoogste blok is mede door onze inspanningen teruggebracht van 40 meter naar 25 meter. Dit is tevens de hoogte van de

HEMA (HCO)

Afgesloten projecten

- Laboratoriumgebouw Gooszenstraat: de status van monument is niet haalbaar gebleken en het gebouw is intussen afgebroken.
- Voormalige LTS Keurkampstraat (wederopbouwperiode) waarin opgenomen het kunstwerk van de Deventer kunstenaar Jo Pessink: de SOD en Heemschut hebben gepleit voor behoud van het kunstwerk, ook al ziet het er naar uit dat het pand gesloopt gaat worden.

Afscheid secretaris

Eind 2023 hebben we afscheid genomen van onze secretaris (van 2010-2023) Neelco Osinga. Vanwege zijn enorme verdiensten voor de SOD is hij tijdens een feestelijke bijeenkomst in januari 2024 benoemd tot erelid. Zie ook het interview met Neelco Osinga in *Nieuwsbrief 53* (mei 2024).

Publiciteit

Twee nieuwsbrieven zijn uitgegeven in 2024, in mei en in november. Nieuwsbrieven worden verzonden naar onze donateurs, andere erfgoedpartijen en overige belangstellenden en ze liggen voor belangstellenden bij de boekhandels en de bibliotheek. Verder zijn ze te lezen op onze website. Daarnaast is onze flyer vernieuwd. De pakkende tekst op de flyer luidt: "Erfgoed heeft de toekomst!" We delen deze flyer uit en leggen hem op verschillende plaatsen. Ook zetten we onze voorzichtige eerste stappen op Instagram. Voor een bedrag van € 30 per jaar is men donateur van de Stichting. Als welkomstgeschenk wordt het boek *Licht, lucht en ruimte in Deventer-wederopbouwarchitectuur 1945-1963* uitgereikt. Dit boek, de derde uitgave van de SOD, is niet meer in de boekhandel verkrijgbaar. Wie geen donateur is, kan het boek voor € 15 bij de secretaris van de stichting kopen en voor donateurs is het boek gratis verkrijgbaar.

Ida Jager, secretaris
secretariaat@oud-deventer.nl

Topicus: De oude kweekschool blijft staan

toneeltoren van de Schouwburg, die gelegen is naast genoemd carré. Ons speerpunt blijft de maximale hoogte terug te brengen naar de 'Deventer laag': een hoogte van 16,5 meter, zoals vermeld in het bestemmingsplan en ook genoemd in de *Visie op Hoger Bouwen*. Voorts pleiten we voor schuine daken, passend bij de overige Singelbebouwing.

HEMA

Voor het pand van de Hema aan de Korte Bisschopstraat bestaan plannen voor 'optopping' en aanpassing van de voor-gevel. Onder 'optopping' wordt verstaan: het aanbrengen van een of meerdere nieuwe bouwlagen bovenop een bestaand gebouw. Zo kan bestaande bebouwing beter benut worden zonder gebruik te maken van extra grondoppervlak. Gezien de bijzondere architectuur van het Hemapand staat de SOD afwijzend tegenover deze plannen. De Hema aan de Korte Bisschopstraat is in 1968 in modernistische stijl gebouwd. Architect was Abraham Elzas (1907-1995), die in opdracht van de Bijenkorf 36 Hemavestigingen heeft ontworpen. Wij doen op dit moment nog onderzoek naar de cultuur-historische en architectonische waarde van het pand om nader te bepalen of we de gemeente gaan verzoeken het pand aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Wilt u ons steunen?

Word donateur. U steunt daarmee onze inspanningen om het gebouwde culturele erfgoed binnen de stad Deventer te behouden. U kunt zich per brief of per e-mail aanmelden bij het redactieadres of bij het secretariaat (zie rechterkolom).

De *Nieuwsbrief Oud Deventer* wordt toegezonden aan beleidsmakers, ambtenaren en donateurs van de SOD.

Penningmeester

Donaties kunnen worden overgemaakt op rekening NL 65 ABNA 063.16.63.002 t.n.v. Penningmeester Stichting Oud Deventer.

Secretariaat SOD

Ida Jager
Hoefslag 1
7213 BV Gorssel
Telefoon 06-533 177 87
E-mail: secretariaat@oud-deventer.nl

Redactieadres

Ria de Oude-de Wolf
Schimmelpennincksingel 28
7431 ZM Diepenveen

Bezoek onze website

Breng een bezoek aan de vernieuwde website van de Stichting Oud Deventer!
www.oud-deventer.nl.
Onder het kopje 'bestuurszaken' vindt u ons privacybeleid.

Advertentie

Corps 9 geeft graag mooi verzorgde boeken uit. Over het algemeen zijn dit boeken die betrekking hebben op de historie van Deventer. Heeft u een mooi onderwerp en wilt u publiceren? Neem contact op met Pieter Ellens, telefoon 06 - 428 221 36

www.corps9.nl

Colofon

De Stichting Oud Deventer komt al vanaf 1948 op voor het behoud van gebouwd erfgoed binnen de gemeente Deventer, van panden met een historische en culturele waarde. We gaan in gesprek met het gemeentebestuur wanneer deze monumenten in het geding dreigen te komen. Daarnaast publiceren wij over gebouwen en ensembles om bij voorbaat de aandacht op hun waarde te vestigen. Deze *Nieuwsbrief* verschijnt sinds 1996 tweemaal per jaar, en wordt verspreid onder onze donateurs. Andere belangstellenden kunnen, zolang de voorraad strekt, een gratis exemplaar vinden in de openbare bibliotheek op de Stromarkt en de boekhandels Praamstra en Broekhuis. Voor de inhoud van de artikelen van redactieleden is de redactie als geheel verantwoordelijk.

Redactie Hans Kaajan, Ria de Oude-de Wolf en Marijke van Winsum-Westra.
Fotografie De foto's zijn gemaakt door de redactie, tenzij anders vermeld.
Vormgeving Allison grafische vormgeving, Deventer
Druk Ovimes, Deventer

ISSN 1872-7735

